

MEJNIKI LETA 2009

Leto, ko so usihali davki

Že na začetku leta 2009 je bilo očitno, da bo morala država pri davkih varčevati: ob prvem trimesečju je davčna uprava poročala, da so davčni prihodki v primerjavi z enakim obdobjem leta 2008 dosegli le 97,6 odstotka vrednosti, ob polletju 88,9 in ob devetmesečju 91,3 odstotka. Od davka na dodano vrednost je ministrstvo za finance ob prvem popravku proračuna za leto 2009 še načrtovalo 3,3 milijarde evrov, sredi leta je pričakovanja znižalo na 2,9 milijarde evrov. »Veliko zmanjšanje teh prilivov kaže, da se je gospodarska aktivnost močno zmanjšala, da je veliko manj končnih izdelkov, ki najdejo pot do končnega potrošnika, kjer se realizira davek na dodano vrednost,« je junija ugotavljal generalni sekretar Zbornice davčnih svetovalcev Slovenije Darko Končan.

Drama v Preventu

Spor med največjima lastnikoma nekdanjega koroškega giganta Preventa Globala Jankom Zakeršnikom in Nijazom Hastorjem se je močno zaostрил januarja lani, ko je večinski lastnik Zakeršnik na čelo Preventa

LETO TEŽAV

Global postavil Ivana Majcna. Hastor je zagrozil s selitvijo proizvodnje in prekinitvijo naročil, saj je njegov Prevent Dev edini kupec Globala. Proti Majcnu so se postavili tudi delavci, ki so za en dan zasedli

prostore uprave Preventa, ki ima za 60 milijonov evrov dolga. Majcen je decembra odstopil, na čelo nove uprave pa se je usedel Renato Krajnc, kmalu zatem pa je skupščina v nadzorni svet izvolila nova nadzornika. Vsi trije so po meri Zakeršnika. Hastor, 45-odstotni lastnik Globala, je zatem sporočil, da se bo umaknil iz družbe. To lahko pomeni tudi prekinitev poslovnih odnosov z matično Preventovo družbo.

V boj za višjo minimalno plačo

Največjih letošnjih demonstracij se je konec novembra, po ocenah sindikatov, udeležilo 30.000 protestnikov. Delavci, študentje in upokojeanci so od vlade zahtevali dvig minimalne plače na vsaj 600 evrov neto in umik zanje spornih predlogov

DUŠAN SEMOLIČ

pokojninske reforme. Vlada je pozneje sindikalnemu pritisku po višji minimalni plači deloma popustila, saj so predlagali takojšen dvig minimalne plače na 510 evrov, postopoma pa na 562 evrov. A sindikati s tem niso bili zadovoljni, zato se bodo pogajanja nadaljevala 8. januarja, ko bo na mizi nov predlog ministrstva za delo.

Poročilo o davčnih dolžnikih

Lani poleti je davčna uprava

ministrstvu za finance oddala prvo poročilo o davčnih dolžnikih, ki ga je po zakonu o davčnem postopku od 1. januarja 2009 dolžna pripraviti dvakrat v letu. Po podatkih generalnega davčnega urada je aktivni dolg za vse obvezne dajatve, ki jih zbira davčna uprava, 30. junija dosegel vrednost 474,7 milijona evrov in je bil 5,7 odstotka višji kakor ob polletju lani. Davčna uprava zdaj pripravlja drugo poročilo o davčnih dolžnikih, ki ga bo ministru za finance predvidoma oddala konec januarja.

Neplačniki socialnih prispevkov

Zanimanje javnosti za dolg iz socialnih prispevkov se je lani močno povečalo, potem ko so delavci v nekaterih podjetjih v stečajnem postopku ugotovili, da delodajalci celo za obdobje nekaj let niso plačevali prispevkov za socialno varnost. Poslanci dveh odborov državnega zbora – za finance ter za delo, družino in socialne zadeve – so se konec novembra zbrali na skupni seji prav zaradi dolga za prispevke in vladi naložili, naj ukrepa.

Konec Mure, kot smo jo poznali

Duh delavskega upora se je iz Velenja preselil v Mursko Soboto, kjer je večina tekstilnega

NA ZAVODU ZA ZAPOSLOVANJE

velikana Mure končala v stečaju. Skupaj je delo izgubilo več kot 3200 delavcev. Delavke je v Prekmurje prišel mirit tudi premier Borut Pahor. Državni

zbor je sprejel zakon o razvojni podpori pomurski regiji v obdobju 2010–2015. Z ukrepi, vrednimi 260 milijonov evrov, naj bi spodbudili razvoj podjetništva, predvsem pa omogočili odpiranje novih delovnih mest. Zakon predvideva pripravo programa spodbujanja konkurenčnosti regije, spodbude za zaposlovanje, davčne olajšave za investiranje ter prednostno obravnavo programov in projektov pri kandidiranju za sredstva iz razpisov.

T-2 je za zdaj preživel

Poznavalci so se že prejšnja leta spraševali o vzdržnosti poslovnega modela operaterja T-2, ki je temeljil na kombinaciji izjemno visokih naložb in nizkih cen. Kriza je v težave spravila tako samo podjetje kot njegovega glavnega lastnika (Zvon Ena), ne nazadnje pa tudi podizvajalce in dobavitelje. Slednji so se sami znašli v velikih finančnih težavah, za premagovanje teh pa bi jim zelo prav prišel denar, ki jim ga dolguje T-2. Zato so vložili zahtevo za stečaj omenjenega operaterja.

Tušmobil odnesel Tomaža Simoniča

Vlada je novembra razrešila direktorja Agencije za pošto in elektronske komunikacije

TOMAŽ SIMONIČ

Tomaž Simoniča, potem ko je upravno sodišče v treh primerih razsodilo, da je agencija nezakonito objavila poziv k izkazu interesa za frekvence UMTS. Te je kot edini interesent dobil Tušmobil. Za resornega ministra so bile sodbe dovolj tehten razlog za razrešitev,

poznavalci pa ugotavljajo, da je v ozadju gotovo še kaj drugega. Simonič s svojim načinom regulacije že od začetka ni bil vseh glavnim igralcem na trgu, nazadnje pa so ga začeli kritizirati tudi tisti, ki jim je menda najbolj pomagal.

Dodatni milijoni za turistično promocijo

Turistično leto 2009 se je začelo z ugotovitvami, da kriza ne bo prizanašala in da bo večina držav vložila dodaten denar v promocijo svoje turistične ponudbe. Tako je tudi slovensko turistično gospodarstvo vlado pozvalo, naj Slovenski turistični organizaciji (STO) nameni dodaten milijon evrov. Vendar so se na ministrstvu za gospodarstvo odločili, da nekatere druge panoge bolj potrebujejo pomoč. Pozneje so vendarle našli način za sofinanciranje dodatnega oglaševanja z razpisom, na katerem je bilo na voljo 2,1 milijona evrov iz evropskih skladov, prvotno namenjenih destinacijskemu menedžmentu. Odobrenih je bilo 25 projektov, za katere je večina ugotavljala, da so bili tudi nekakšen zametek destinacijskega menedžmenta in da so – vsaj nekateri – res prinesli nekaj dodatnega obiska.

Strah pred krizo je bil velik

Pred poletno sezono – ob sestanku predstavnikov turističnega gospodarstva in premierja – smo poslušali napovedi o več kot 10-odstotnem padcu števila prenočitev in 30-odstotnem padcu prihodkov. Pozneje se je izkazalo, da je turističnim ponudnikom z dodatnim oglaševanjem in zniževanjem cen le uspelo kar spodobno napolniti nastanitvene kapacitete. Zato je upad prenočitev do novembra le enoodstoten. Podatki banke Slovenije kažejo približno 8-odstoten padec prihodkov, ki jih ustvarijo gostje iz tujine.

Upor v Gorenju

Tudi Gorenje, enega paradnih konjev slovenskega gospodarstva, je letos poleg velikega udarca krize zaznamoval spontani upor delavcev. Ti so za dva dni ustavili stroje v vseh Gorenjevih tovarnah v Sloveniji in zahtevali višje plače. Upor se je zgodil mimo sindikata v podjetju; še več, delavci so sindikaliste Sindikata kovinske in elektro industrije v koncernu in predsednika Zveze svobodnih sindikatov Dušana Semoliča izžvižgali. Povod za upor so bile nepravilnosti pri obračunu plač za manj kakor 100 delavcev. Vzroki za nezadovoljstvo delavcev pa so bile predvsem nizke plače. Delavci so namreč takrat, ko so bili po čakanju na delo spet poklicani v službo, zaslužili enako kot takrat, ko so bili doma. Delavci so s stavko večino svojih zahtev dosegli.

Za polovico več brezposelnih

Po zadnjih neuradnih podatkih je bilo 28. decembra registriranih 96.329 brezposelnih, kar je 883 brezposelnih več kot novembra in slabih 45 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. Zaradi gospodarske krize je delež brezposelnih iz meseca v mesec strmo naraščal, pri čemer je zaskrbljujoče, da je med na novo prijavljenimi največ oseb po izteku zaposlitve za določen čas. Najbolj so se povečali deleži brezposelnih moških, brezposelnih, starih manj kot 50 let, brezposelnih trajno presežnih delavcev in brezposelnih zaradi stečajev.

Dva protikrizna zakona

24. januarja je vlada kot enega ključnih ukrepov za povečanje likvidnosti podjetij v času gospodarske krize sprejela zakon o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa, 6. junija pa

Stran / Page: 2

Doseg / Reach: 50000

Država / Country: SLOVENIA

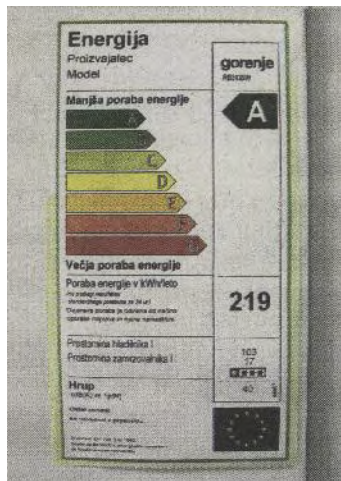
Površina prispevka / Size: 1553 cm²

3 / 5

zakon o delnem povračilu nadomestila plače. Med večjimi podjetji so se za subvencije odločili v Gorenju, Muri, Uniorju Zreče, Iskri Avtoelektriki, Akroniju, Eti, Metalu Ravne in Kovinoplastiki Lož.

Pokojninska reforma

Leto 2009 je bilo v znamenju snovanja velikih strukturnih reform, med njimi tudi pokojninske, v katero nas silijo posledice negativnega demografskega trenda. Procesu staranja prebivalstva v Sloveniji se ne bo mogoče izogniti, zaskrbljujoč pa je tudi koeficient odvisnosti, ki določa, koliko prebivalcev, starih več kot 65 let, je odvisnih od sto delovno sposobnih. Ta se bo v pol stoletja s sedanjih nekaj več kot 20 povečal na več kot 60. Reforma bo potekla v dveh fazah (2011–2015). V prvi fazi bodo posodobili sedanji pokojninski sistem, v drugi bodo po vzoru švedskega pokojninskega sistema uvedli nekatere večje sistemske spremembe. Že v začetnem obdobju je predviden dvig starostne meje za upokožitev na 65 let in izenačitev te meje za moške in ženske, podlaga za preračunavanje pokojninske osnove bo namesto sedanjih 18 po novem 35 zaporednih let.

VARČNOST IN NIZKE PLAČE

Damjan Žugelj, četrtič

Komaj je javnost pozabila na politični vihar zaradi

imenovanja (in poznejšega odstrela) Draška Veselinoviča na vrh NLB, že je domačo javnost začela pretresati nova kadrovska afera. Za to je konec novembra poskrbelo upravno sodišče, ki je že drugič v dobrem letu dni razveljavilo imenovanje Damjana Žuglja za

DAMJAN ŽUGELJ

direktorja Agencije za trg vrednostnih papirjev; torej tistega direktorja, ki bedi nad zakonom o prevzemih, preganja tajkune in tajkunske posle, podeljuje licence za opravljanje borznega posredovanja in še bi lahko naštevali. Vlada preprosto ni tvegala političnega linča z zamenjavo direktorja ATPV, ampak se je odločila za začasno salomonsko rešitev in na predlog sveta ATPV znova imenovala Damjana Žuglja. Osnovni problem – ali Žugelj sploh izpolnjuje pogoje za direktorja ATPV – pa za zdaj ostaja brez jasnega odgovora.

Potapljanje finančnih holdingov: Istrabenz in holding Infond

Koprski Istrabenz združuje več energetskih podjetij, Drogo Kolinsko, večino hotelov na Obali. Če bi šel v stečaj, bi bilo ob premoženje najmanj 16.000 malih delničarjev Istrabenza, 62.000 malih delničarjev holdinga NFD in tudi približno 40.000 delničarjev Petrola, a najbolj črn scenarij se vendarle ni uresničil. Za preobrat v več kot leto dni trajajoči sagi o reševanju Igorja Bavčarja so poskrbele banke upnice, ki so tik pred zdajci – tako rekoč zadnji dan – le glasovale v prid prisilni poravnavi v Istrabenzu in se tako izognile najslabši možnosti. Velja pa poudariti, da bo odprodaja Istrabenzovih

naložb ključna tudi za uspeh prisilne poravnave. Še drugače: koprski holding Istrabenz je za zdaj morda ušel stečaju, reševanje bank in njihovih milijonskih terjatev pa je šele na začetku. Manj sreče je imelo 32.000 malih delničarjev mariborskega holdinga Infond, prek katerega je nekdanji prvi pivovar Boško Šrot želel izpeljati menedžerski prevzem Pivovarne Laško. Tudi holding Infond se je v preteklih letih precej zadolžil pri domačih in tujih bankah, skupno kar 110 milijonov evrov posojil pa so svojemu nekdanjemu lastniku dale družbe iz kroga Pivovarne Laško. Do preobrata je prišlo v začetku lanskega avgusta, ko so banke druga za drugo začele zasegati delnice Pivovarne Laško in Mercatorja, s katerimi je Infond zavaroval svoja bančna posojila. Posledično so banke danes daleč najpomembnejši lastnik Pivovarne Laško, ki je zahtevala stečaj mariborskega Infonda. Ta se je uradno začel v zadnjih decembrskih dneh. Velja pa poudariti, da je ostal holding Infond tako rekoč brez premoženja. V Pivovarni Laško so za to že napovedali, da bodo morali najverjetneje odpisati večino terjatev do Infonda in Centra Naložbe.

Železnica ima preveč zaposlenih

Državne Slovenske železnice in državna avtocestna družba (Dars) so dobili novo vodstvo. Vedno bolj zadolžene SŽ pravzaprav kar dve, saj je poslovodstvo v tej družbi vedno krajše. Z njimi se je začel ukvarjati kar predsednik vlade Borut Pahor, ki je v vlogi supernadzornika in mirovnega posrednika družbo obiskal novembra in decembra, napoveduje pa redne mesečne obiske. Država bo s SŽ nekaj morala ukreniti: takšna ali drugačna reorganizacija je ob izgubi, ki se menda bliža 45 milijonom evrov in je verjetno tudi posledica zelo zamegljenega internega poslovanja, nujna, ob sanaciji, opravljeni pred leti, pa

Stran / Page: 2

Doseg / Reach: 50000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 1553 cm2

4 / 5

PREDSEDNIK VLADE NA OBISKU

vsaj neposredno ne bo mogoče nakazati svežega kapitala. Morda bi šlo s plačilom javnih gospodarskih služb. Drugo polovico leta so SŽ ob kritično manjšem delu preživele z državno pomočjo za začasno čakanje na delo in podobnimi univerzalnimi ukrepi. Tudi v zadnjem letu prvega desetletja tretjega tisočletja, ko bo kriza morda popustila, se bodo socialni partnerji in poslovodstvo morali dogovoriti za nekaj podobnih ukrepov. Od 1000 do 1200 delavcev je na začasnem čakanju, v prihodnjih letih pa bo predvidoma vsaj toliko železničarjev odšlo v pokoj.

Dobili smo PDP

Kapitalska družba (Kad) je lani ustanovila Posebno družbo za podjetniško svetovanje (PDP), katere namen je aktivno upravljati podjetja v težavah, ki so v lasti Kada, Slovenske odškodninske družbe (Sod) in DSU, ter jim pomagati pri njihovem prestrukturiranju. V javnosti so se takoj pojavili očitki, da Kad ustanavlja novo Slovensko razvojno družbo, a so jih na Kadu zavrnil. Kot so pojasnjevali, gre za prenos naložb, ki potrebujejo več kakor le portfeljsko upravljanje. PDP je bil sicer ustanovljen že maja, a je v resnici zaživel šele konec lanskega leta. V naročju PDP je pristalo 10 podjetij, in sicer Unior, Paloma, Adria Airways, Skupina Elan, Vegrad, Fotona, Elektrooptika, Rimske Terme, Aero in Novoles. Državni skladi so v zameno postali solastniki PDP: Kad 73,98-odstoten, Sod 22,96-odstoten in DSU 3,06-odstoten. Kad je lani ustanovil tudi Posebno družbo za upravljanje (PDU), ki je

namenjena odkupu delnic, ki so bile za tajkunska posojila zastavljene pri bankah, a ta družba za zdaj ni uresničila še nobenega nakupa.

Elanov stečaj končan

Skupina Elan je v leto 2009 vstopila v težkem položaju. Ne le zaradi splošne gospodarske krize, temveč tudi zaradi trenj v poslovodstvu in afere z astronomsko visokimi odvetniškimi stroški. Novo vodstvo Kapitalske družbe je že januarja razrešilo prokurista in imenovalo nove nadzornike, ki so na čelo Elana postavili Roberta Ferka. Lansko pomlad pa se je v Elanu zgodil še en premik: stečajnemu upravitelju nekdanjega Elana Andreju Marincu je uspelo po več letih zastoja doseči četrto delitev stečajne mase, zato se bo Elanov stečaj letos po skoraj 20 letih lahko končal. To pa je odprlo pot za unovčitev hipotek, ki sta jih na Elanova begunjska zemljišča imeli Komercialna in hipotekarna banka v stečaju in Gorenjska banka. A do tega ne bo prišlo. Ferko je z upnikoma tik pred božičem dosegel sodno poravnavo in se za 7,2 milijona evrov teh hipotek po 19 letih le znebil.

Bojevita zbornica obrtnikov

V kriznem letu je obrtno-podjetniška zbornica uspela izbojevati vrsto izboljšav in olajšav v korist obrtnikov, malih in tudi večjih podjetnikov, saj je vlada vsaj delno, če ne v celoti, upoštevala kar nekaj predlogov OZS, je na redni seji skupščine sredi decembra ugotavljal njen prvi mož, podpredsednik OZS in predsednik upravnega odbora Štefan Pavlinjek. Skupščina pa ni sprejela predloga spremembe statuta OZS, po kateri bi se funkciji predsednika skupščine in predsednika upravnega odbora združili. Na pomladanskem forumu so obrtniki spet sestavili svoj znameniti seznam zahtev, želja in predlogov; med najbolj

perečimi problemi pa je že desetletja plačilna nedisciplina, tudi države. Jesensko štiridesetletnico OZS je kar zagrenila GZS, ki je ponovno predlagala prostovoljno članstvo v vseh zbornicah, na kar v OZS odgovarjajo, da mali gospodarski subjekti potrebujejo varuha.

80 milijonov evrov za emisije

Postalo je jasno, da Slovenija ni zmanjšala emisij toplogrednih plinov za osem odstotkov, kot je predvideno v kjotskem protokolu, zato bo morala kupiti dodatne emisijske kupone, da bo izpolnila določbe protokola. Ob tem podatku se je izkazalo tudi, da Slovenija teh stroškov ne bi imela, če bi izvajala vsaj kakega od ukrepov iz operativnega programa zmanjšanja emisij iz leta 2004. Po tej strani je še dobro, da je podnebni vrh v Københavnu pogorel, saj bo Slovenija do leta 2020 težko zmanjšala emisije za 20, kaj šele za 30 odstotkov.

Komunalne cene

Vlada je lani z novim pravilnikom o oblikovanju cen, ki so ga pripravili na MOP, določanje cen vode, kanalščine in smeti prepustila občinam. Teh cen po novem ne preverjata več ministrstvi za gospodarstvo in finance. Upanje je bilo, da župani pač ne bodo dovolili prevelikega povečanja cen, a so se v vladi malce uštel. Dolga leta zadrževane cene pogosto niso pokrivalo stroškov, zato so se tudi župani in občinski sveti morali strinjati s podražitvami. Nekatere cene so se tako tudi podvojile. Večina občin novih cen sicer še ni potrdila, tako da je val podražitev prestavljen na letos.

Daljnovodi

Črpalna hidroelektrarna Avče obratuje z zmanjšano močjo, ker daljnovod skozi ali mimo Renč še ni postavljen. Praktično vse

Stran / Page: 2

Doseg / Reach: 50000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 1553 cm2

5 / 5

preteklo leto se je Eles pogajal s krajani, pomagali so mu tudi predstavniki ministrstva za

STROJNICA HE AVČE

okolje in ministrstva za gospodarstvo. Pa niso prišli skupaj. V vladi so tudi pri tem projektu ugotovili, da postopki umeščanja v prostor trajajo predolgo. Priprava državnega prostorskega načrta traja vsaj dve leti, potem se začnejo odkupi zemljišč in podobno. Vse skupaj lahko traja tudi deset let. Zato je MOP pripravilo nov zakon, ki bo te postopke poenostavil. Če seveda ne bo ustavno sodišče ugotovilo, da krši pravico do zasebne lastnine.

Še 42 km avtocest

Dars je ob kadrovskih menjavah v letu 2009 odprl 42 kilometrov novih prometnic, leto prej 95, za leto 2010 pa so obeti slabi – dograjenih bo predvidoma le kakih petnajst kilometrov na Dolenjskem. Celo leto se je peljala zgodba o predoru Markovec med Izolo in Kopro, na razplet pa se še čaka. Sicer pa se cestogradnja končuje, zdaj bo Slovenija gradila železniško

infrastrukturo. Dars pa bo vračal posojila, saj je bilo stanje dolga 31. oktobra 2,9 milijarde evrov, skupaj z obrestmi pa približno 4,5 milijarde evrov. Že letos predvideni prihodki ne bodo zadoščali za letne obroke zapadlega dolga, kritično pa bo vse do leta 2020, saj bodo obveznosti bistveno presegle prihodke. Tudi ob žolčnih razpravah politikov nekoliko spremenjen vinjetni sistem ne bo pokrival razlike. Vlada je zato pripravila spet nov akcijski plan uvajanja elektronskega cestninjenja v prostem prometnem toku, po katerem bo za tovornjake sodobnejši način cestninjenja menda uveden leta 2012, za osebna vozila pa dve leti pozneje. A to je zgolj akcijski plan, zarečeni kruh, ki se ga bo lahko veliko pojedlo.

MIP v stečaju

V živilskopredelovalni industriji je v preteklem letu najbolj odmeval stečaj ene največjih in najbolj prepoznavnih (tudi v svetu) slovenskih živilskih družb Mesne industrije Primorske (MIP), pod streho katere je bilo sedem podjetij, med njimi tudi Pomurska mesna industrija Pomurka iz Murske Sobotice. Zaradi zadolženosti in neuspešnih poskusov dokapitalizacije, je po

VOJTEH VOLK

večmesečni agoniji brez dela ostalo 725 ljudi. Stečaj tako pomembne in razvojno naravnane družbe z eno prepoznavnejših slovenskih blagovnih znamk se po prepričanju številnih poznavalcev razmer v živilski panogi tudi zaradi povezanosti z domačo kmetijsko pridelavo in oskrbo trga ne bi smel zgoditi.

KATARINA FIDERMUC, NEJC GOLE, MAJA GRGIČ, ERIKA REPOVŽ, MATJAŽ ROPRET, ALEŠ STERGAR, BORUT TAVČAR, MARJETA ŠOŠTARIČ, VANJA TEKAVEC

ŠTEFAN PAVLINJEK